

Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi birinci sınıf öğrencileri sinema, hukuk ve edebiyat dersinde Charlie Chaplin'in Modern Zamanlar adlı filmi üzerine çalıştılar. Başarılı yorumlardan birini öğrencinin kaleminden sunuyoruz:

Modern Zamanlar adlı film, Sanayi Devrimi'nin gerçekleşmesi ile birlikte oluşan sınıflı toplumda çalışan bireyin durumunu ele almaktadır.

Burjuvazi sınıfının güçlenmesi ile birlikte kurulan fabrikalar, kent kavramının ortaya çıkmasına neden oldu. İnsanların sürü halinde

MODERN ZAMANLAR'DAN ULTRA MODERN ZAMANLARA

Gökhan DEMİREL

Khas hukuk fakültesi öğrencisi

iş yerlerine yetişme telaşını gösteren filmin başlangıç sahnesi, bu yeni kent yaşamına vurgu yapmaktadır.

Charlie Chaplin, fabrikada çalışan bir işçidir. Fabrikada hiyerarşik bir düzen mevcuttur. En tepede bulunan patron, makine şefine talimatlar yağdırmaktadır. Makine şefi makineleri hızlandırdıkça, bantta çalışan işçiler de daha seri hareket etmek zorundadırlar. Aksi takdirde üretim aksayacaktır. İşçilerin başında kendilerini göz hapsinde tutan, aksi bir bant şefi bulunmaktadır. Güzel giyimli, alımlı bir bayan ise patronun sekreterliğini yapmaktadır, üretim alanına nadiren girmektedir ve adeta madalyonun parlayan, temiz yüzünü ifade etmektedir. Madalyonun karanlık yüzünde ise kan ter içinde çalışan işçiler bulunmaktadır. Patron dev bir ekrandan çalışanları gözetleyebilmektedir. Bu teknolojik olanak, üretim alanını denetlemekten öte, çalışanlar üzerinde baskı kurmak için kullanılan bir araçtır.

Fabrika'da işçi olmak demek, emir altında olmak demektir. Charlie Chaplin ise otoriteye itaat etmekte zorlanan, yeni dünya düzeninde kendisine yer bulmakta güçlük çeken ve bu yüzden de gitgide yalnızlaşan bir fabrika işçisidir. Rekabetçi bir dünya düzeninde sermaye sahibi patronların tek bir amacı vardır, o da az maliyetle çok kazanç elde etmek. Bu yüzden fabrika işçilerinin sırtındaki yük ağırdır. Onların daha fazla ve daha hızlı çalışması, patronların piyasada kendilerine daha sağlam bir yer edinmeleri anlamına gelmektedir.

Endüstriyelleşme ile art arda yapılan yeni icatlar, insanoğlunun temel ihtiyaçlarını karşılamaktan öte lüks ve konfor arayışına itmektedir. Chaplin üzerinde denenilen makine buna vurgu yapmaktadır.

Fabrika'da saatlerce aynı işi tekrarlayan çalışanlar, ruhsal bir gerilim içerisinde. Üretimin aksamaması için işçiler dikkatli davranmak zorundadırlar ve bu yüzden bünyeleri zayıflamaktadır. Chaplin ile mesai arkadaşları arasındaki tartışmalar hep bu ruhsal gerilim yüzündendir.

Hissettiği baskıdan ötürü büyük bir buhrana sürüklenen Chaplin, deli gömleği giydirilerek akıl hastanesine yatırılır. Burada bir süre tedavi gördükten sonra taburcu edilen Chaplin, sokakta yürürken kendisini işçi sınıfının düzenlediği bir protesto yürüyüşünün içerisinde bulur. Polis eylemcileri dağıtmak için müdahalede bulunurken, Chaplin eylemin örgütleyicisi sıfatıyla tutuklanarak cezaevine konur. Filmin aynı zamanda yönetmeni olan Chaplin, işçilerin sosyal hak ve güvencelerden yoksul bırakılışlarına vurgu yapmaktadır burada. Güçlenen burjuvazi sınıfı devletin temeli oluşturmaktadır ve sisteme başkaldıran bireyler susturulmaktadır.

Chaplin, hapisnedenen firar etmek isteyen bir mahkuma engel olduğu için ödüllendirilir. Adil bir şekilde yargılanmadan hapisnedenen konulan Chaplin, sistemin aradığı bir insan profili çizdiği için özgürlüğüne yeniden kavuşur. Elindeki referans mektubunda kendisinin güvenilir bir kimse olduğu yazmaktadır. Bunun alt anlamı ise şudur: “Bay Chaplin sistem ile barışık olan, itaat eden, baş kaldırmayan bir kimsedir? işe alabilirsiniz.”

Ne var ki Chaplin dışarıda aradığını bulamaz, girdiği iş yerlerinden kovulunca tekrardan hapisnedenen dönmek ister. Bu arada hırsızlık yaparak hayatta kalabilen genç bir kadın ile tanışır ve onun işlemiş olduğu bir suçu üstlenerek hapisnedenen geri döner. Bu genç kadının babası bir eylem esnasında polis tarafından vurularak öldürülmüştür, kardeşlerine ise devlet tarafından el konmuştur.

İşsizlik, yoksulluğu beraberinde getirirken, ancak zenginler bir mülkiyet hakkı elde edebilmekteler. Bu da yoksulların başkalarının mülkiyetine göz dikmelerine sebep olmaktadır.

Chaplin serbest bırakılır ve genç kadın kendisini karşıladığını görünce mutlu olur, aşık olmuştur bu kadına. Sistem içerisinde gitgide yalnızlaşan Chaplin’in artık bir yol arkadaşı vardır. Mutlu bir ailenin hayalini kurmaktadır. Bahçeli bir ev ise ikilinin hayallerini tamamlamaktadır. Yönetmen bu noktada mülkiyetin toplumdaki önemine vurgu yapmaktadır. Chaplin bu hayali gerçekleştirmek için çok çalışması gerektiğini anlar ve iş bulmaya karar verir. Bulamadığı takdirde sığındıkları harabe evde yaşamaya mahkum olacaklarının farkındadır.

Chaplin bir alışveriş merkezinde güvenlik görevlisi olarak çalışmaya başlar. Ancak burada da tutunamaz. Eski mesai arkadaşlarının gerçekleştirmiş olduğu bir soygun en nihayetinde onun işten atılmasına neden olur. Bu büyük alışveriş merkezi, tüketim toplumlarında küçük esnaflara artık yer olmadığını da ifade etmektedir aynı zamanda.

Chaplin’in en büyük destekçisi genç kadındır. Biri düşse, diğeri hemen onu ayağa kaldırır. Bir lokalde dansöz olarak çalışmaya başlayan genç kadın, Chaplin’in de garson olarak işe alınmasını sağlar. Lokal sahibi, Chaplin’den şarkı söyleyerek müşterileri eğlendirmesini ister. Ancak ezber ve zorlama Chaplin’e göre değildir. Şarkı sözlerini unutan Chaplin, doğaçlama yaparak tamamladığı gösterisi ile herkesi kendisine hayran bırakmıştır. Chaplin ilk kez böylesine başarılıdır.

Yönetmen bu noktada fabrikaların hayatımıza girmesi ile birlikte insanoğlunun özünden uzaklaşmaya başlamasına vurgu yapmaktadır. Bir başka ifade ile Endüstri Devrimi, insanoğlunun insani değerlerden gitgide uzaklaşmasına, makineleşmesine, tek tipleştirilmesine neden olmaktadır.

Chaplin ve genç kadın mevcut düzende kendilerine de bir yer olduğuna inandıkları anda bir polis memuru genç kadını daha önce işlemiş olduğu hırsızlık suçundan ötürü tutuklamaya kalkışır ancak ikili kaçmayı başarır. Bu kaçış ikili için yeni ve uzun bir yolculuğun başlangıcıdır.

İkili mutluluğa erişti mi bilinmez ama gerçek şu ki Sanayi Devrimi’nin gerçekleşmesi ile başlayan süreç, ki hayat da bir süreçten ibarettir, devam etmektedir. 21. yüzyılda gelişmiş toplumlarda çalışanlar sosyal güvencelere sahip olsalar dahi işverene olan bağlılıklarından ötürü özgürlüklerinden ödün vermek zorundadırlar. İş yerlerindeki tekdüzelik insanoğlunun yaratıcılığını sınırlamakta, çalışanlar bedensel ve zihinsel yorgunluktan dolayı kendilerini geliştirmeye fırsat bulamamaktadır. Gelişmemiş toplumlarda ise durum çok daha vahimdir. Burada insanlar temel ihtiyaçlardan, sosyal hak ve güvencelerden yoksun, sömürülmeye mahkum bir hayat sürdürmektedirler.

Modern Zamanlar adlı film bu yönüyle ileriye gören bir filmidir.